

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

זאת חקת התורה אשר צנה ידוד לאמר (אתנחתא) (במדבר יט,ב)

רבי יצחק ב"ר שמשון כ"ץ מבאר¹ שהטעם לאמר (אתנחתא), רומז שאע"פ שמצות פרה נקראת 'חוקה', מותר לדרוש בה: "ובפסיקתא² איתא הכי לכן נאמר זאת חקת התורה חקה חקק הקב"ה ואין אתה יכול להרהר וכו' אלא מדרשות תוכל לדרוש בהם כפי שהדעת סבולה³ עכ"ל ואולי זה להם מסמיכות הזה כנזכר או ביותר הניאות במה דכתיב לאמר מיותר דכתיב שנית אשר צוה ה' לאמר, אלא לרמז שהרשות נתונה לאמר בה טעמים ודרושים ולכן האי לאמר בא בטעם אתנחתא לומר שמותר לומר בה מה שהדעת נוחה בו ומה שינוח בדעתו שהדעת סובלתו ומקבלתו".

זאת חקת התורה אשר צנה ידוד לאמר דבר | (מנח לגרמיה פסיק) אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה (במדבר יט ב)

רבי עקיבה יהוסף שלעזינגער מבאר⁴ שנרמזו שני עניני הפרה: עשייתה וקריאתה. בפסוק הקודם (א) נאמר "וידבר ידוד אל משה ואל אהרן לאמר", וכאן "זאת חקת התורה אשר צנה ידוד לאמר", מדוע המלה 'לאמר' חוזרת ובהמשך "דבר אל בני ישראל"? אפשר שבא להורות על שני דברים: על מעשה פרה, ועל קריאתה בזמן הזה, שיש אומרים שהיא דאורייתא (שו"ע או"ח סימן תרפה). על כן בא "לאמר" על מעשה פרה בזמן שבית המקדש קיים, וכן לאמר על דבר | פסיק, על קריאת פרשת פרה בזמן הזה.⁵

¹ **פענח רזא**, רבי יצחק ב"ר יהודה הלוי, הגהת רבי יצחק ב"ר שמשון כ"ץ חתן המהר"ל מפראג, ישראל תשנח, עמ' תנג. התחלת דבריו: "ד"א לא תחללו ולא תמותו וסמך ליה זאת חקת וגו' דבר אל ב"י וגו' לומר כי אם שמצות פרה הוא חקה שחקק הוא ית' וגזירה הוא מלפניו נעו מעגלותיה לא תדע ועמוקה משאול מה תדע, מ"מ אין זה חילול מאתכם ולא תמותו בו במה שאתם מדברים בה לב"י לדרוש בה טעמים ודברים דומים ומקובלים על הדעת קרובים אל השכל, וכאשר נהגו באמת כל המדרשים והפייט בעצמם שכל עוד שהפריזו מאד בהמנע ידיעתה והשגתה לעמוד על תכליתה בו בפרק ובו במקום הוציאו תיכף כמה מלין תילין לצד עילאה ימללו ליתן בכל עינים טוב טעם ודעת משום דרוש וקבל שכר".

² **פסיקתא זוטרתא** (מדרש לקח טוב) רבי טוביה ב"ר אליעזר.

³ בפסיקתא זוטרתא (מדרש לקח טוב) רבי טוביה ב"ר אליעזר, ונציה ש"ו, דף נג עב(טור ב') נדפס: **מכילה**, וכן בדפוס וילנא תר"מ.

⁴ **תורת יחיאל במדבר**, רבי עקיבה יהוסף שלעזינגער, לב העברי, ירושלים תשנה, עמ' רב.

⁵ כאילו יש לקרוא ברציפות "לאמר דבר", שהציווי הוא לדבר, דהיינו לקרוא. ונראה שבדבריו גם רמז שהפסיק רומז על הקריאה אחרי **שנפסקה** העשייה, בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו". ראה גם **תורת משה**, רבי משה סופר, כאן, שמבאר שנרמזה הקריאה לדורות.

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

רבי עקיבה יהוסף שלעזינגער מוסיף ומבאר⁶ **שהפסיק** רומז שהטעם למצוה, כתיקון לחטא העגל, הוא רק לערב רב שהם חטאו, אך לישראל יש **להפסיק** ולא לומר את הטעם, אלא אליהם תדבר זאת חקת התורה, אצלם הוא חוקה ואין שום טעם ופגם כל שהוא.⁷

זאת חקת התורה אשר צוה ידוד לאמר **יִבְר** | (מנח לגרמיה פסיק) **אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** וַיִּקְחוּ אֵלָיו פָּרָה (במדבר יט ב)

רבי משה צוריאלי מבאר⁸ מדוע כאן טעם פסק אחרי **יִבְר**, |מה שאין דומה לו בתורה בכל מקום שכתוב 'דבר'.

כיון שאמרו במדרש⁹ כי משה ידע טעמה של מצוות פרה. אמר לו ה' לך אני מגלה ולאחרים חוקה, ולכן **עצר אותו בטעם פסק** שלא יגלה ולא ידבר את כל אשר הוא יודע בנידון¹⁰.

זאת חקת התורה אשר צוה ידוד לאמר **יִבְר** | **אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (מנח לגרמיה מנח רביעי) וַיִּקְחוּ אֵלָיו פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם (במדבר יט ב)

רבי אלעזר המאירי מבאר: הפרה נועדה לכפר על חטא העגל¹¹ ותחילת הציווי עליה **באותם טעמים** כמו בתחילת חטא העגל (שמות לב, א): **וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשָׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוֹם | עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים** (מנח לגרמיה מנח רביעי) **אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעָלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יַדְעֵנוּ מָה הִיָּה לוֹ.**

⁶ **תורת יחיאל במדבר**, רבי עקיבה יהוסף שלעזינגער, לב העברי, ירושלים תשנה, עמ' רב-רג.

⁷ ראה **תורת משה**, רבי משה סופר, כאן: "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמור, י"ל דאמרינן סוף פרק ג' דמגילה פ' עגל נקרא ומתרגם מהו דתימא נחוש ליקרא דישראל קמ"ל נחא להו דליביישו כי היכי דניהוי להו.... והנה פ' פרה מצוה לקרותה ברבים דאפילו בזמן שבהמ"ק קיים נעשית פרה אחת למאה שנה ע"כ מצוה לקרותה בכל שנה על דרך ונשלמה פרים שפתינו (ואתיא שפיר יותר לפסקי תוספות מגלה ובשו"ע או"ח פרה מדאורייתא היא מצוה לקרותה) והנה פשטיות דקרא משמע כר"מ הדרשן שפורט בו כל מעשה עגל ויהיה גנאי לישראל על כן כתב בו **חוקה לומר שאיננו מטעם עגל אלא חק בלי טעם כדי שלא יתביישו הקוראים** והיינו וידבר ה' אל משה ואל אהרן דבר אל ב"י לאמר זאת חוקת התורה שיאמרו הפרה היא חוקה בלי טעם ומ"מ אני מצוה זאת והטעם לזה אשר צוה ה' לאמר ברבים פ' פרה ויהי' גנאי לישראל ע"כ אני מצוה שיאמרו בראשונה זאת חוקת חוקה היא".

⁸ **אוצרות התורה** ב', רבי משה צוריאלי, בני ברק תשסה, עמ' 875.

⁹ **במדרש רבה במדבר** - פרשה יט פסקה ו: וַיִּקְחוּ אֵלָיו פָּרָה אֲדָמָה א"ר יוסי ברבי חנינא אמר לו הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר חוקה".

¹⁰ כך גם כתב **ברכת אברהם במדבר**, רבי אברהם מרדכי אלברט, אשדוד תש"ע, עמ' פא.

¹¹ רש"י (מודפס בבמדבר יט, כב) פרה אדמה - משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו תבא אמו ותקנח הצואה כך תבא פרה ותכפר על העגל.